

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan kuulemisen käynnistäminen”

(COM(2016) 127 final)

(2017/C 125/02)

Esittelijät: **Jacek KRAWCZYK**

Gabriele BISCHOFF

Luca JAHIER

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 8.3.2016
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	10.1.2017
Hyväksyminen täysistunnossa	25.1.2017
Täysistunnon nro	522
Äänestystulos	247/1/2
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

Alkusanat

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artikla: ”Se [unioni] pyrkii Euroopan kestävään kehitykseen, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous sekä korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja ympäristön laadun parantaminen.”

Tässä lausunnossa esitetään Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ensimmäinen kannanotto pohjustamaan mahdollisen tulevan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin laadintatyötä. Lausunnon lähtökohtana ovat komitean 28 jäsenvaltiossa järjestämät antoisat ja laaja-alaiset keskustelut, joihin komitea katsoo tämän lausunnon lisäarvon perustuvan. Komitea korostaa, että kansalaisyhteiskunnan, myös työmarkkinaosapuolten, tulee kaikilla tasoilla saada osallistua vahvasti pilarin kehittämiseen. Komitea korostaa tarvetta määrittää selkeämmin, mikä on pilarin perimmäinen tarkoitus ja soveltamisala.

Komitea katsoo, että pilarin tulee olla kaikille myönteinen hanke ja että sen tulee kattaa kaikki EU:n jäsenvaltiot, vaikkakin erityisiä välineitä/mekanismeja saatetaan tarvita euroaluetta varten. Komitea uskoo, että pilaria koskevien keskustelujen keskeisenä painopisteenä tulisi olla työn tulevaisuus ja siihen liittyvät mahdollisuudet ja haasteet.

1. Johdanto

1.1 Euroopan komission puheenjohtajan pyydettyä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealta (ETSK) panosta Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevaan kuulemiseen⁽¹⁾ komitea päätti toteuttaa laaja-alaisia kansalaisyhteiskunnan⁽²⁾ kuulemistilaisuuksia 28 jäsenvaltiossa. Kansallisiin keskustelutilaisuuksiin osallistui yhteensä 116 ETSK:n jäsentä ja lähes 1 800 muuta kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajaa.

1.2 Kansallisten keskustelutilaisuuksien tärkeimmät päätelmät ja suositukset on otettu pohjaksi ja sisällytetty Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista annettavaan ETSK:n lausuntoon. Komitea panee merkille, että komission aikomuksena on ”esittää erinäisiä keskeisiä periaatteita, joilla tuetaan toimivia ja oikeudenmukaisia työmarkkinoita ja sosiaaliturvajärjestelmiä”⁽³⁾, ja pitää sosiaalisten oikeuksien pilaria erittäin tärkeänä aloitteena EU:n kestäväyyden kannalta. Tämä ETSK:n lausunto on ensimmäinen askel prosessissa kohti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin perustamista. Komitean

⁽¹⁾ Kirje Euroopan komission puheenjohtajalta Jean-Claude Junckerilta ETSK:n puheenjohtajalle Georges Dassisille, päivätty 8. maaliskuuta 2016.

⁽²⁾ ETSK:n käyttämän terminologian mukaan ”kansalaisyhteiskunta” tarkoittaa järjestäytynyttä ja edustavaa kansalaisyhteiskuntaa. Ks. lausunnot EYVL C 329, 17.11.1999, s. 30 ja EYVL C 193, 10.7.2001, s. 117.

⁽³⁾ Ks. alaviite 1.

aikomuksena on jatkaa keskusteluja aiheesta etenkin sen jälkeen, kun komissio on antanut valkoisen kirjan vuonna 2017.

2. Haasteet ja painopisteet

2.1 Euroopan unioni viettää vuonna 2017 juhlavuotta: Rooman sopimukset allekirjoitettiin 60 vuotta sitten. Tämä virstanpylväs tarjoaa tilaisuuden juhlia EU:n saavutuksia, mutta sen täytyy myös edistää ratkaisujen löytämistä Euroopan suuriin poliittisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin haasteisiin. Kansalaisten luottamus Euroopan unioniin on heikentynyt monissa jäsenvaltioissa. Ensimmäistä kertaa historiassa yksi jäsenvaltio on eroamassa unionista.

2.2 Vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen Euroopan unionia ovat ravistelleet perättäiset kriisit. Vaikka tilanne eri jäsenvaltioissa vaihtelee ja poliittiset ratkaisut ovat olleet erilaisia, EU:n edessä on silti tällä hetkellä monia haasteita. Niitä ovat muun muassa pitkään jatkunut korkea työttömyys, sietämättömän korkea nuorisotyöttömyys, taloudellinen epävakaus ja sosiaalisen tilanteen heikkeneminen eli muun muassa köyhyyden ja epätasa-arvon lisääntyminen. Lisäksi on mainittava globalisaatio, väestörakenteen kehityssuuntaukset ja digitalisoituminen. Unionin kyvyttömyys hoitaa asianmukaisesti turvapaikanhakijoiden ja muuttajien virtaa on voimistanut yleistä tunnetta siitä, että EU ei pysty enää tarjoamaan poliittisia ja käytännön ratkaisuja, jotka olisivat kaikkien etujen mukaisia. Euroskeptiset, populistiset ja kansallismieliset puolueet pyrkivät ratsastamaan näillä peloilla tarjoamalla yksiviivaisia ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin, osoittamalla syyttävää sormeja tiettyihin väestöosiin ja luomalla vaarallisia jakolinjoja yhteiskuntaan.

2.3 Kriisi on kärjistänyt osaa näistä haasteista ja jäsenvaltioiden välisistä ja sisäisistä eroista, joiden taustalla tai joiden voimistajana ovat olleet muun muassa kasvun pysähtyminen ja työmarkkinoiden ja sosiaalisen suojelun järjestelmien rakenteelliset, suurelta osin jo ennen kriisiä olemassa olleet heikkoudet. Ratkaisun avain on EU:n ja sen jäsenvaltioiden kollektiivisessa kyvyssä luoda edellytykset kestäväälle kasvulle ja työllisyydelle.

2.4 ETSK suhtautuu myönteisesti komission aloitteeseen käynnistää julkinen kuuleminen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista, jotta pystyttäisiin turvaamaan ”oikeudenmukaiset ja todella yleiseurooppalaiset työmarkkinat”, varmistamaan ”parhaaseen sosiaaliseen tulokuntoon pääseminen” Euroopassa ja antamaan suuntaa euroalueen uudelle lähentymiselle. ”Pilarin” perimmäinen tarkoitus on kuitenkin varsin epäselvä. ETSK painottaa ennen kaikkea sitä, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tulee olla kaikille myönteinen hanke. Sillä tavoin se voi auttaa palauttamaan luottamusta EU:n kykyyn tarjota parempia tulevaisuudennäkymiä nykyisille ja tuleville sukupolville.

2.5 Tätä varten pilarissa on käsiteltävä myös työmarkkinoihin ja sosiaalisen suojelun järjestelmiin liittyviä erityishaasteita ja pyrittävä sitä kautta löytämään tasapaino taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden välillä sekä torjumaan osaltaan köyhyyttä, sosiaalista syrjäytymistä ja epätasa-arvoa.

2.6 ETSK toteaa, että Euroopan taloudellinen ja sosiaalinen malli perustuu yhteiseen käsitykseen työllisyyden, sosiaalisen edistyksen ja tuottavuuden lisäämisen tärkeydestä. Nämä ovat tärkeimpiä taustatekijöitä kestäväpohjaiselle talouskasvulle, jonka hyödyt jakautuvat oikeudenmukaisesti kaikille. Pilarin valmisteluprosessi on tilaisuus vakuuttaa jälleen yhteistä sitoutumista Euroopan sosiaaliseen malliin ja varmistaa samalla, että kansalliset sosiaaliturvajärjestelmät ja työmarkkinat ovat mukautumiskykyisiä ja tulevaisuuteen valmistautuneita ⁽⁴⁾. ETSK painottaa kasvun ja kilpailukyyn tarvetta kaikkialla EU:ssa ja korostaa tässä yhteydessä talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikan keskinäisten yhteyksien välttämättömyyttä ⁽⁵⁾.

2.7 ETSK on vakuuttunut siitä, että EU-politiikkaa koskevissa keskusteluissa täytyy käsitellä keskeisemmin EU:n ja jäsenvaltioiden linjauksia ja toimintapolitiikkoja, joilla tavoitellaan taloudellista menestystä ja sosiaalista edistystä. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että EU:n ja jäsenvaltioiden poliittinen päätöksenteko on johdonmukaista ja toisiaan tukevaa. Yksi tähän liittyvä edellytys on uusi suhtautumistapa muutokseen.

2.8 Samalla kun EU-ohjausjaksoprosessi jatkuu, Eurooppa 2020 -strategia, jolla tähdätään ”älykkääseen, kestäväan ja osallistavaan kasvuun”, on joutunut sivuraiteelle ja toiveet sen sosiaalisten tavoitteiden – etenkin työelämään osallistumisen asteen nostaminen 75 prosenttiin ja 20 miljoonan ihmisen auttaminen pois köyhyydestä – saavuttamisesta ovat haihtuneet. Myös aktiivisen osallisuuden edistämisestä vuonna 2008 annetun suosituksen ⁽⁶⁾ vaikutukset ovat jääneet vaatimattomiksi.

⁽⁴⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet Espanjassa, Irlannissa, Latviassa ja Portugalissa.

⁽⁵⁾ Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artikla: ”Se [unioni] pyrkii Euroopan kestäväan kehitykseen, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, täystyöllisyys ja sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous sekä korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja ympäristön laadun parantaminen.”

⁽⁶⁾ EUVL L 307, 18.11.2008, s. 11.

2.9 Pilarin lähtökohtana tulisi olla EU:n olemassa olevan sosiaalisen säännösten edistäminen ja sen täysimääräinen ja asianmukainen täytäntöönpano. Mahdollisesti harkittavien uusien sitovien säädösten ja välineiden on pohjaututtava olemassa oleviin oikeusperustoihin ja menettelyihin. Pilarin oikeudellista asemaa ja sen suhdetta keskeisiin ihmisoikeus-asiakirjoihin ⁽⁷⁾ ei ole vielä ratkaistu. ETSK korostaa kuitenkin, että sosiaalisten oikeuksien tulee kattaa kaikki EU:ssa asuvat ja kaikki EU:n jäsenvaltiot, ja katsoo, että lisäksi saatetaan tarvita erityisiä välineitä/mekanismeja euroaluetta varten.

2.10 Investoiminen tulevaisuuteen on ratkaisevan tärkeää, mutta julkisista ja tuottavista yksityisistä investoinneista on Euroopassa edelleen pulaa. ETSK antaa tunnustusta nk. Junckerin investointiohjelman ⁽⁸⁾ pyrkimyksille ja kannattaa sen jatkamista. Toisessa vaiheessa on kohdistettava enemmän investointeja niihin maihin ja alueisiin, jotka tarvitsevat investointeja eniten, jotta saadaan piristettyä niiden taloutta ja kasvua ja vältetään syventämästä jäsenvaltioiden välisiä ja sisäisiä eroja. Junckerin ohjelmasta on ohjattava riittävästi tukea myös sosiaalista infrastruktuuria koskeviin investointihankkeisiin.

2.11 Pilaria koskevia keskusteluja käydään samaan aikaan muiden EU-tason ja maailmanlaajusten mm. Euroopan tulevaisuutta ja työn tulevaisuutta koskevien tärkeiden keskustelujen kanssa. Euroopan tulevaisuutta käsittelevissä keskusteluissa Rooman huippukokouksessa vuonna 2017 tulisi ottaa huomioon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva pohdintatyö. ETSK korostaa tarvetta synergialle ja johdonmukaisuudelle näissä keskusteluissa, joissa muokataan yhteistä tulevaisuutta. Pilaria kehitettäessä tulisi pitää mielessä Eurooppa 2020 -strategia ja ottaa opiksi sen täytäntöönpanon ongelmista. Se tulisi myös sitoa yleiseen EU:n strategiaan ⁽⁹⁾, joka koskee Yhdistyneiden kansakuntien vuonna 2015 hyväksymän kestävän kehityksen toimintaohjelman "Agenda 2030" ja siihen sisältyvien kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanoa. Näissä asetetaan aikataulu perinpohjaiselle maailmanlaajuiselle muutokselle köyhyyden poistamiseksi, maapallon suojelemiseksi, ihmisoikeuksien ja myös vammaisten oikeuksien – sellaisina kuin ne on vahvistettu YK:n vammaisyleissopimuksessa, jonka EU ja jäsenvaltiot ovat velvollisia panemaan täytäntöön – turvaamiseksi ja vaurauden tuottamiseksi kaikille ⁽¹⁰⁾. EU:n tasolla on myös pyrittävä varmistamaan, että unionin syrjinnän vastainen lainsäädäntö ja tasa-arvolainsäädäntö ⁽¹¹⁾ pannaan täytäntöön.

2.12 ETSK on käynnistänyt samanaikaisesti komission julkisen kuulemismenettelyn kanssa kansallisten keskustelutalouksien sarjan 28 jäsenvaltiossa aloitteen esittelemiseksi Brysselin ulkopuolella, keskustelun herättämiseksi ja avoimen pohdinnan käymiseksi siitä, millaiseksi pilari tulisi rakentaa. Monia näiden kansallisten keskustelutilaisuuksien tuloksia esitetään tässä lausunnossa.

2.13 Pilarin soveltamisala on ehdottomasti määriteltävä tarkemmin. ETSK katsoo, että aloitteen tulisi kattaa kaikki kansalaiset kaikissa elämänvaiheissa. ETSK on huolissaan siitä, ettei pilaria koskevassa komission tiedonannossa mainita turvapaikanhakijoita eikä muuttajia.

2.14 Kansalaisyhteiskunnan roolia tulee nostaa paremmin esiin ja lujittaa. Kansalaisvuoropuhelua on tehostettava, jotta kaikki, myös nuoret ⁽¹²⁾ ja muita heikommassa asemassa olevat tai syrjintää kohtaavat ihmiset kokevat voivansa osallistua poliittisten päätöksentekoprosessien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Työmarkkinaosapuolilla on erityinen rooli työllisyyteen ja työmarkkinoihin suoraan ja välillisesti vaikuttavien toimintapolitiikkojen kehittämisessä ja täytäntöönpanossa. Sosiaalista vuoropuhelua tulee edistää ja tukea. Samalla tulee kunnioittaa työmarkkinaosapuolten ja työehtosopimusneuvottelujen riippumattomuutta ja parantaa työmarkkinaosapuolten mahdollisuuksia käydä sosiaalista vuoropuhelua. Työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan asianmukainen osallistuminen pilaria koskeviin keskusteluihin oli asia, jota korostettiin monissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa ⁽¹³⁾. Kolmessa keskustelutilaisuudessa korostettiin tarvetta löytää yhteisymmärrys ja varmistaa kaikkien sitoutuminen ⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_fi

⁽⁹⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 58.

⁽¹⁰⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

⁽¹¹⁾ Direktiivi 2000/43/EY rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (EYVL L 180, 19.7.2000).

Direktiivi 2000/78/EY yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000).

Direktiivi 2004/113/EY miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla (EUVL L 373, 21.12.2004).

Direktiivi 2006/54/EY miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa (uudelleenlaadittu toisinto) (EUVL L 204, 26.7.2006).

⁽¹²⁾ Monissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa, kuten Sloveniassa, nousi esille tarve saada nuoret mukaan vuoropuheluun.

⁽¹³⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet Alankomaissa, Belgiassa, Irlannissa, Kreikassa, Kroatiaassa, Portugalissa, Slovakiassa, Sloveniassa ja Suomessa.

⁽¹⁴⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet muun muassa Alankomaissa, Belgiassa ja Kyproksessa.

3.6 Työelämässä tapahtuu monia ja monenlaisia muutoksia. Siirtyminen työpaikasta ja asemasta toiseen ja työttömyydestä työelämään sekä koulutuksesta työelämään on tehtävä turvallisesti koko työvoimalle. Yhteiskuntamme luonne ja taloutemme menestyminen riippuu ihmisten kyvystä tehdä tarvittavat siirrot elämänsä eri vaiheissa sekä siitä, onko tarjolla toimintapuitteita ja tukimekanismeja, jotka auttavat heitä tässä. ETSK ehdottaa kokonaisvaltaisen keskustelun käymistä siirtymiä tukevista toimintapuitteista ja tukimekanismeista.

3.7 Elin- ja työskentelytapoihimme vaikuttaa myös nopea teknologinen kehitys. EU:n ja kansallisen tason ennakoivalla politiikalla voidaan ja täytyy varmistaa, että digitalisoinnin tarjoamat mahdollisuudet kyetään hyödyntämään ja samalla välttämään siihen liittyvät sudenkuopat tai lieventämään niitä ⁽²²⁾. Kansallisissa keskustelutilaisuuksissa digitalisoituminen mainittiin hyvin usein koulutukseen ja infrastruktuuriin kohdistuvien investointien tarpeen ⁽²³⁾ rinnalla yhtenä suurimmista haasteista, jotka on otettava huomioon pilarissa ⁽²⁴⁾. Onkin arvioitava huolellisesti näiden kehityskulkujen vaikutusta työmarkkinoihin ja normeihin, talouteen, vero- ja sosiaaliturvajärjestelmiin sekä toimeentuloon riittävään palkkaan ⁽²⁵⁾.

3.8 Digitaalistrategia ja digitaalisia sisämarkkinoita koskeva aloite olisi liitettävä uuteen kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, joka koskee työn tulevaisuutta. Siinä olisi käsiteltävä taloudellisia, työllisyyteen liittyviä ja sosiaalisia haasteita, ja tavoitteeksi olisi asetettava tarvittavan osaamisen ja tasapuolisten toimintaedellytysten tarjoaminen. ETSK uskoo, että tähän päästään parhaiten perussopimusten mukaisesti soveltaen tarkoituksenmukaisella tasolla oikeuksiin perustuvaa lähestymistapaa, jolla tuetaan muun muassa pääsyä koulutuksen ja sosiaalisen suojelun piiriin, sekä huolehtimalla paremmasta EU-tason koordinoinnista aloilla, joilla EU:lla ei ole säädösvaltaa.

3.9 Kuten ETSK on aiemminkin korostanut, ”yhteistyö on avain” ⁽²⁶⁾, kun on kyse digitalisaation asettamista haasteista. ETSK kohdistaa sanansa tässä yhteydessä erityisesti Euroopan komissiolle ja EU:n hallintotasolle laajemmin, jäsenvaltioiden hallituksille, työmarkkinaosapuolille ja koko kansalaisyhteiskunnalle. ETSK on jo aiemmin suosittanut, että Euroopan komissio, OECD ja ILO tekisivät yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa kaikilla tarkoituksenmukaisilla tasoilla sekä laajemmin kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa kunnollisia työoloja koskevien säännösten ja työn uudet muodot (esim. verkossa tehtävä työ, keikkatalous, jakamistalous) huomioon ottavan suojan kehittelemiseksi ⁽²⁷⁾.

3.10 Erityistä huomiota on kiinnitettävä nuorten työllisyyden parantamiseen. Kuten aiemmissa ETSK:n lausunnoissa on todettu, kansallisissa uudistusohjelmissa olisi toteutettava erityisiä toimenpiteitä nuorisotyöttömyyden torjumiseksi ⁽²⁸⁾. Toimivat harjoittelujärjestelmät ja muut laadukkaat työssä oppimisen muodot voivat auttaa nuoria siirtymään joustavasti koulutuksesta työelämään ⁽²⁹⁾. ETSK on kannattanut ajatusta nuorisotakuujärjestelmien perustamisesta jäsenvaltioihin ja niiden rahoittamisesta monivuotisessa rahoituskehityksessä erityisestä nuorisotyöllisyysaloitetta varten perustetusta rahastosta, ja on ilmaissut arvostavansa rahaston perustamista ⁽³⁰⁾.

3.11 Monissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa painotettiin työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun merkitystä ⁽³¹⁾. ETSK on huolissaan siitä, että kaikissa maissa ei käydä riittävästi sosiaalista vuoropuhelua ⁽³²⁾ ja että työnantajat ja työntekijät eivät ole kaikissa maissa tai kaikilla aloilla edustettuina työmarkkinaosapuolten vuoropuhelussa eivätkä osallistu työehtosopimusneuvotteluihin. Tämä olisi otettava huomioon ⁽³³⁾, samoin kuin tarve edistää ratkaisukeskeistä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, joka vaikuttaa myönteisesti työntekijöiden suojeluun ja yritysten kilpailukykyyn. Työehtosopimusneuvotteluja tulisi edistää kaikilla asiaankuuluvilla tasoilla. Tilanteen seuraamiseksi ETSK kehottaa keräämään tietoa työehtosopimusneuvottelujen kattavuudesta kaikkialla Euroopassa EU-ohjausjaksoon sisältyvien indikaattorien avulla kunnioittaen täysin kansallisia käytäntöjä ja työmarkkinasuhdejärjestelmiä.

⁽²²⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 161.

⁽²³⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet Bulgariassa, Espanjassa, Itävallassa, Kroatiassa, Luxemburgissa, Puolassa, Saksassa, Slovakiassa, Suomessa, Tanskassa, Tšekissä ja Unkarissa.

⁽²⁴⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet muun muassa Bulgariassa.

⁽²⁵⁾ EUVL C 303, 19.8.2016, s. 54.

⁽²⁶⁾ EUVL C 389, 21.10.2016, s. 50.

⁽²⁷⁾ Katso alaviite 25.

⁽²⁸⁾ EUVL C 161, 6.6.2013, s. 67.

⁽²⁹⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 57.

⁽³⁰⁾ Katso alaviite 28.

⁽³¹⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet Irlannissa, Kyproksessa, Latviassa, Romaniassa, Slovakiassa, Sloveniassa, Suomessa, Unkarissa ja Virossa.

⁽³²⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet muun muassa Unkarissa.

⁽³³⁾ Katso alaviite 25.

3.12 Teknologinen edistys luo uusia työllistymismahdollisuuksia mutta myös tuhoaa työpaikkoja. Tämän ilmiön laajuudesta ei ole yksimielisyyttä, ja viime aikoina tehdyt ennakoivat tutkimukset poikkeavat toisistaan⁽³⁴⁾.

3.13 Tulevan työtä koskevan strategian ytimessä on joka tapauksessa oltava investoiminen ihmisiin. Osaamis- ja taitotaso ja etenkin digitaalisen osaamisen taso on ratkaisevan tärkeä kansalaisille ja työntekijöille tulevaisuuteen varustautumiseksi. ”Taitotakuun”⁽³⁵⁾ käyttöönotto ja tukeminen tarvittavin investoinnein voisi tarjota kehyksen, joka kannustaa ihmisiä hankkimaan tarvittavat taidot kaikissa elämänvaiheissa. Perusta tälle on pääsy korkealaatuiseen, kaikille EU:n kansalaisille tarjottavaan koulutukseen, joka käsittää myös ammatillisen koulutuksen, elinikäisen oppimisen ja uudelleen- ja täydennyskoulutusmahdollisuudet.

3.14 Teknologinen murros voi edistää osaamisen kehittämistä mutta se saattaa myös nopeuttaa monien ammattien työntekijöiden osaamisen vanhentumista. Koulutusalan toimijoiden lisäksi myös yritysten tulee yhdessä ammattiliittojen, Cedefopin ja hallitusten kanssa kantaa oma vastuunsa varmistamalla, että kehitettävät taidot ja osaaminen vastaavat muuttuvan työelämän vaatimuksia⁽³⁶⁾. Tätä varten on myös parannettava kansallisten opetus- ja koulutusjärjestelmien kykyä reagoida muuttuviin osaamistarpeisiin. Tässä on noudatettava johdonmukaisuutta. Osaamisen kehittämiseen tarvitaan aikaa ja riittävästi resursseja, ja opetukseen ja koulutukseen onkin kiireellisesti suunnattava enemmän ja tehokkaampia investointeja. Lisäksi on otettava huomioon koulutus- ja hyvinvointijärjestelmien erilaiset vaikutukset/tulokset eri Euroopan maissa ja alueilla.

3.15 Uudet työmuodot kehittyvät niin nopeasti, että sopimusjärjestelyt eivät pysy perässä. Niiden oikeudellista asemaa onkin siksi tarkasteltava. ETSK on kehottanut selvittämään kiireellisesti työmarkkinoiden välittäjien ja verkkoalustojen asemaa ja tutkimaan joukkoistamista hyödyntäville yrityksille työtä tekevien sekä muiden työn ja työsuhteiden uusien muotojen sopimuksellista asemaa. Tarvitaan myös suuntaviivoja työsuhteen laatuun liittyvien mahdollisten harmaiden alueiden selkiyttämiseksi verotukseen ja sosiaaliturvaan liittyen⁽³⁷⁾. Yleisenä tavoitteena tulee olla oikeudenmukaisten työehtojen takaaminen kaikille ja huolehtiminen siitä, että kaikki työntekijät kuuluvat työelämän perusnormien soveltamisalaan ja riittävän sosiaalisen suojelun piiriin.

3.16 Työmarkkinaosapuolet ovat erityisen tärkeässä roolissa, kun on kyse työn joustavuutta ja vakautta koskevien neuvottelujen edistämisestä kaikilla tarvittavilla tasoilla, mutta tähän tarvitaan jäsenvaltioiden ja EU-tason hallinnon sitoutumista sen lisäksi, että parannetaan yhteistyötä EU:n toimielinten, hallitusten ja työmarkkinaosapuolten välillä. ETSK on jo aiemmin todennut, että EU:n ja jäsenvaltioiden tulisi vuoropuhelussa työmarkkinaosapuolten kanssa harkita strategioita, joilla sosiaalisten ja työoikeudellisten normien soveltamisalaa voitaisiin mukauttaa siten, että niissä otetaan huomioon digitalisoidun työympäristön olosuhteet⁽³⁸⁾.

3.17 ”Jakamistaloutta” tai muita uusia työllisyyden malleja ei saisi käyttää keinona välttää kohtuullisen palkan maksamiselta tai vero- ja sosiaaliturvavelvollisuuden täyttämiseltä⁽³⁹⁾. ETSK on myös jo aiemmin esittänyt, että unionin tulisi tutkia tapoja, joilla EU:n alustojen kehittämistä voitaisiin edistää siten, että luotu arvo säilyisi paikallistalouksissa⁽⁴⁰⁾.

3.18 Muutamissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa nostettiin esiin palkkojen lähentäminen ja vähimmäispalkan asettaminen jäsenvaltioihin⁽⁴¹⁾. ETSK on sitä mieltä, että tähän suuntaan olisi pyrittävä nykyistä vahvemmin. ILO:n tutkimus *Building a Social Pillar for European convergence*⁽⁴²⁾ on hyödyllinen lähde. Siinä korostetaan, että vähimmäispalkkatasojen vertailuun voidaan käyttää monenlaisia indikaattoreita, joissa otetaan huomioon kansalliset olosuhteet, mutta niistä suosituin on vähimmäispalkan suhde keskipalkkaan (tai mediaanipalkkaan). Lisäksi siinä todetaan, että yhteisen lähestymistavan omaksuminen vähimmäispalkkapolitiikkaan EU:n tasolla voisi auttaa vähentämään köyhyyttä laajentu-

⁽³⁴⁾ Ks. esim. Frey & Osborne 2013: The Future of employment: How susceptible are jobs to computerisation, ja Breughel 2014: The computerization of European jobs.

⁽³⁵⁾ Neuvosto pääsi 21.–22. marraskuuta 2016 poliittiseen yhteisymmärrykseen suosituksesta taitojen parantamisesta: uusia mahdollisuuksia aikuisille (aiemmin ”taitotakuu”).

⁽³⁶⁾ Katso alaviite 25.

⁽³⁷⁾ Katso alaviite 25.

⁽³⁸⁾ Katso alaviite 22.

⁽³⁹⁾ Katso alaviite 22.

⁽⁴⁰⁾ Katso alaviite 22.

⁽⁴¹⁾ Aihetta käsiteltiin Itä- ja Keski-Euroopan maissa, kuten Bulgariassa, Tšekissä ja Slovakiassa, mutta myös Ranskassa.

⁽⁴²⁾ Studies on Growth with Equity, Building a Social Pillar for European convergence, Kansainvälinen työjärjestö, 2016.

neessa unionissa ja matalapalkkaisten osuutta kansallisissa puitteissa. Tutkimuksessa esitetään, että lähtökohdaksi voitaisiin ottaa kansallisen tason kolmikanta-analyysi vähimmäispalkan kattavuudesta, tasosta ja noudattamisesta ILO:n asiakirjoissa esitetyn mukaisesti. ILO:n tutkimuksessa todetaan myös, että monien tutkimusten tuloksissa korostuu tasapainoisen lähestymistavan – jota painotetaan yleissopimuksessa N:o 131 – tärkeys, kun tarkastellaan vähimmäispalkan tason määrittämiseen vaikuttavia osatekijöitä, joihin kuuluvat – kansallisten käytäntöjen ja olosuhteiden asettamien mahdollisuuksien mukaan ja sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista – seuraavat: a) työntekijöiden ja heidän perheidensä tarpeet ottaen huomioon maan yleinen palkkataso, elinkustannukset, sosiaaliturvaetuudet ja muiden yhteiskuntaryhmien suhteellinen elintaso ja b) taloudelliset tekijät, kuten taloudellisen kehityksen vaatimukset, tuottavuustasot ja halu saavuttaa korkea työllisyystaso ja ylläpitää sitä. Näistä aiheista on tarpeen keskustella tarkemmin sosiaalisen pilarin kehittämisen yhteydessä. ETSK korostaa, että kansallisten työmarkkinaosapuolten keskeisiä toimivaltuuksia ja riippumattomuutta palkanmääritysprosessien suhteen tulee kunnioittaa täysimääräisesti kansallisten käytäntöjen mukaisesti. Muutamissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa mainittiin myös tarve kunnioittaa toimivallanjakoa ja toissijaisuusperiaatetta sekä työmarkkinaosapuolten roolia vähimmäispalkkatason asettamisessa⁽⁴³⁾. ETSK on todennut yleisesti jo aiemmin, että euroalueeseen kuuluvien jäsenvaltioiden keskuudessa ei ole tapahtunut lähentymistä, vaikka sitä odotettiin tällaiselta sisäsyntyiseltä optimaaliselta valuutta-alueelta⁽⁴⁴⁾.

3.19 Joissakin kansallisissa keskustelutilaisuuksissa⁽⁴⁵⁾ todettiin, että työelämään vaikuttavat suuresti myös väestörakenteen muutokset ja muuttuvat yhteiskuntamallit. Aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden tulee olla tehokkaita ja kohdennettuja, jotta niillä saadaan hyviä työllisyystuloksia. Yhdessä maassa keskusteltiin mahdollisuudesta ottaa mukaan yksityisiä tahoja antamaan parempaa aktiivista tukea työnhakijoille⁽⁴⁶⁾. EU:n työllisyys- ja työmarkkinapolitiikassa on edelleen pantava täytäntöön konkreettisia toimenpiteitä syrjimättömyyden periaatteen soveltamiseksi työssä ja kaikkien työntekijäryhmien tasa-arvon takaamiseksi⁽⁴⁷⁾.

3.20 Sukupuolten tasa-arvo on keskeinen osa oikeudenmukaisten työehtojen turvaamista kaikille. Sen lisäksi, että suurempi osa naisista osallistuu työmarkkinoille, myös väestön ikääntyminen ja pidentyneet työurat todennäköisesti lisäävät hoitovastuita elinkaaren aikana. Joustavuus työelämässä ja työajoissa sekä pysyvä työ- ja yksityiselämän tasapaino ovat yhä tärkeämpiä kaikille työntekijöille. ETSK on jo aiemmin korostanut, että työ- ja perhevelvoitteiden yhdistäminen edellyttää eri alojen toimien – kuten hoitopalvelut, vanhempainvapaa ja perheystävälliset työpaikat – koordinoimista⁽⁴⁸⁾. ETSK peräänkuuluttaa yhdenmukaista lähestymistapaa lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin, joita otetaan käyttöön soveltuvalla tasolla työ- ja yksityiselämän tasapainon edistämiseksi jäsenvaltioissa. On tärkeää, että saatavilla oleviin kohtuuhintaisiin hoitopalveluihin investoidaan riittävästi. Tämä auttaa lisäämään työelämään osallistumista yleisesti ja etenkin naisten osallistumista ja myös koko-aikaista osallistumista.

3.21 Erityistä huomiota tulisi kiinnittää haavoittuvien yhteiskuntaryhmien ja vähemmistöjen integrointiin työmarkkinoille. Romanian taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen tilanne ei useimmissa jäsenvaltioissa ole parantunut, ja kuten ETSK:n raportissa⁽⁴⁹⁾ on todettu, romanistrategia olisi johdonmukaisesti sisällytettävä EU-ohjausjaksoon.

3.22 Kestäväpohjaiset eläkejärjestelmät ovat keskeisen tärkeitä eurooppalaisten yhteiskuntien ikääntymisen vuoksi. Komissio on todennut, että eläkeiän nostaminen samaan tahtiin elinajanodotteen nousun kanssa yhdistettynä aktiivisena ikääntymistä edistäviin toimiin mahdollistaa paitsi eläkemenojen huomattavan alentamisen myös suurempien eläke-etuuksien kerryttämisen. ETSK on kuitenkin kritisoinut komission ehdotusta, jonka mukaan eläkeikä olisi sidottava elinajanodotteen kasvuun, ja on ehdottanut sen sijaan toimenpiteitä, joilla todellinen eläkeellejäämisikä saatetaan lähemmäs lakisääteistä eläkeikää⁽⁵⁰⁾. Kuten sosiaalisen suojelun komitea on todennut, eläke-etuuksien tulevan kestävyys ja riittävyyden kannalta on ratkaisevan tärkeää, että nykytilanteessa vähennetään työttömyyttä ja kannustetaan ihmisiä

⁽⁴³⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet muun muassa Suomessa ja Tanskassa.

⁽⁴⁴⁾ Maailmanlaajusten talousmuutosten vaikutukset EU:n kilpailukykyyn (tiedonanto).

⁽⁴⁵⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet muun muassa Irlannissa, Maltassa, Puolassa, Sloveniassa, Suomessa ja Virossa.

⁽⁴⁶⁾ Kansallinen keskustelutilaisuus Tšekissä.

⁽⁴⁷⁾ Katso alaviite 18.

⁽⁴⁸⁾ EUVL C 341, 21.11.2013, s. 6.

⁽⁴⁹⁾ ETSK:n raportti ”Romaniyhteisöjen parempi osallistaminen kansalaisyhteiskunnan aloitteiden kautta” (2014).

⁽⁵⁰⁾ EUVL C 299, 4.10.2012, s. 115, EUVL C 332, 8.10.2015, s. 68.

pysymään pidempään työmarkkinoilla, muun muassa lisäämällä naisten työmarkkinaosallistumista⁽⁵¹⁾. Esimerkiksi eurooppalainen eläkkeiden kestäväpohjaisuuden ja riittävyyden vertailuindeksi olisi hyödyllinen vertailukohta, joka tukisi jäsenvaltioiden ponnisteluja uudistaa eläkejärjestelmiään ja vähentää köyhyyttä.

3.23 Tavoitetta saada ihmiset työskentelemään pidempään on tuettava elinkaariajattelulla, joka kattaa hyvät työolot ja myös työterveyden ja -turvallisuuden sekä työaikapoliitiikan ja jolla ihmisiä kannustetaan tarttumaan elinikäisen oppimisen mahdollisuuksiin. Edellytyksenä on myös eläkeikään asti jatkuva pidempi työura ja kunnollinen palkka työvuosista, jolloin eläkekin on kohtuullinen, sekä toimintapolitiikat, joilla mahdollistetaan vanhempien työntekijöiden joustava siirtyminen eläkkeelle. Työtapojen kehitys on tässä suhteessa myös keskeinen asia.

3.24 Sosiaaliturvan taso vaihtelee EU:ssa hyvin paljon erilaisista järjestelmistä ja perinteistä riippuen. ETSK on kannattanut selkeiden strategisten sosiaalipoliittisten EU:n painopisteiden sekä yleisten sosiaalipoliitiikan periaatteiden asettamista vahvan työohjelman osana. ETSK on myös maininnut tarpeen luoda sitova sosiaalisen suojelun vähimmäistaso⁽⁵²⁾ ja ehdottaa korkeatasoisten vaatimusten asettamista tarkoituksenmukaisella tasolla ottaen asianmukaisesti huomioon sekä kestävyys- että riittävyysvaatimukset. Parhaiden käytänteiden vaihtamista tulee tehostaa, jotta saadaan luotua osallistavampi sosiaalisen suojelun verkko kaikille EU:ssa laillisesti asuville ihmisille. Kun otetaan huomioon haasteet, joita asettaa ”työ 4.0” ja uusien työllistymismuotojen ja osittaisten työsuhteiden tulo, on tärkeää pohtia ja määrittää, miten jäsenvaltiot voivat uudistaa sosiaaliturvajärjestelmiään niin että työttömyysvakuutuksista siirrytään kohti osallistavia työllisyysvakuutuksia, jotka toimivat tulevaisuuden turvaverkkoina ja helpottavat työllistymistä ja kunnollisten työolojen varmistamista. On tärkeää varmistaa, että työ on houkuttelevampi vaihtoehto kuin etuuksilla eläminen. Sitä varten on luotava oikeanlaiset kannustimet työn arvostamiseksi ja samalla turvattava tulot niille, jotka eivät löydä työtä. Tähän liittyvä vertailuanalyysi voisi tuoda lisäarvoa jäsenvaltioiden ponnisteluille parantaa tarvittaessa etuuksien saamisen edellytyksiä, etuuskausien kestoja ja etuustasoja.

3.25 ETSK korosti jo vuonna 2009, että Euroopan on saatava takaisin johtoasemansa tutkimuksen ja innovoinnin alalla. Komitean mukaan tieteellinen ja tekninen osaaminen ja sen soveltaminen kilpailukykyisessä globaalissa taloudessa turvaisi Euroopan tulevaisuuden globaalissa teollisuudessa. Lisäksi se korosti, että innovoinnin edellytys on edistysmyönteinen sosiaalinen ilmapiiri⁽⁵³⁾. Luova yrittäjyys, joka johtaa työllistymismahdollisuuksiin, on myös keskeisessä asemassa innovointimyynteisen toimintaympäristön muokkaamisessa. Kansalaisyhteiskunnalla on tässä prosessissa tärkeä rooli.

3.26 ETSK:n mielestä työpaikan innovatiivisuuden ja työntekijöiden osallistumisen välillä on yhteys. Lisäksi ”hyvän” ja ”kestäväpohjaisen” yrityshallinnon on perustuttava sisämarkkinoilla hyviksi osoittautuneisiin, työntekijöiden osallistumista korostaviin oikeudellisiin rakenteisiin ja käytänteisiin, joissa työntekijöille tiedotetaan, joissa heitä kuullaan ja joissa he myös osallistuvat päätöksentekoon soveltuvin osin⁽⁵⁴⁾. Työntekijöiden velvoittavaa mukaan ottamista koskevat määräykset olisi koottava yhteen, ja niitä olisi sovellettava yleisesti EU:n lainsäädännössä jo saavutetun tason pohjalta⁽⁵⁵⁾.

3.27 Ilmastonmuutos asettaa suuria ympäristöhaasteita ja sosiaalisia haasteita Euroopalle ja koko maailmalle. Työn tulevaisuuteen vaikuttaa myös kiireellinen tarve muuttaa talousjärjestelmiä, teollisuutta ja työpaikkoja maapallon pelastamiseksi. ETSK on tyytyväinen siihen, että EU ratifioi Pariisin sopimuksen, ja on kehottanut muodostamaan kansalaisyhteiskunnan ja valtiotasoa alempien viranomaistahojen koalition COP21-sitoumusten toteuttamiseksi⁽⁵⁶⁾. Sitoumusten täyttäminen ei saa olla ristiriidassa köyhyyden vähentämistä koskevien EU:n sitoumusten kanssa. Oikeudenmukaisen siirtymän, ihmisarvoisen työn ja työllistävyyden tukeminen edellyttää investoimista resursseihin, joilla tuetaan yhteisöjä ja työntekijöitä niillä aloilla, joilla siirtymä on jo alkanut, sekä ennakoimaan ja helpotetaan tulevia rakenneuudistuksia ja siirtymistä vihreämpään ja kestäväpohjaisempaan talouteen. Euroopan investointiohjelmasta olisi tuettava hankkeita, jotka ovat COP21-kokouksen sitoumusten mukaisia.

⁽⁵¹⁾ Sosiaalisen suojelun komitea: Sosiaalisen suojelun kehityksen seurantaväline – Sosiaalisen suojelun komitean raportti keskeisistä sosiaalisista haasteista ja viesteistä, 12606/16.

⁽⁵²⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 40.

⁽⁵³⁾ ETSK:n kannanotto tutkimuksesta ja innovoinnista EU:ssa (EESC-13-19-EN).

⁽⁵⁴⁾ EUVL C 161, 6.6.2013, s. 35.

⁽⁵⁵⁾ Katso alaviite 54.

⁽⁵⁶⁾ EUVL C 389, 21.10.2016, s. 20.

4. Sosiaalisten investointien tarve

4.1 EU:ta uhkaavat sekä sosiaaliset että taloudelliset epätasapainotilat. Ne heikentävät sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja poliittista uskottavuutta ja hidastavat taloudellista edistystä. ETSK on jo aiemmin esittänyt näkemyksiään tarpeesta nostaa köyhyyden torjuminen ensisijaiseksi tavoitteeksi ja tehdä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnasta yksi pilarin keskeisistä elementeistä ⁽⁵⁷⁾.

4.2 Vaikka köyhyyden vähentäminen kuuluu ensisijaisesti jäsenvaltioiden toimialaan, ETSK kehottaa myös EU:n neuvostoa vahvistamaan sitoutumisensa köyhyyden vähentämistä koskevaan Eurooppa 2020 -strategian tavoitteeseen ja soveltamaan sitä varten yhdenmityspää lähestymistapaa. Tämä tarkoittaa sitä, että köyhyyden vähentäminen otetaan järjestelmällisesti huomioon EU-ohjausjaksoprosessissa ja että Eurooppa 2020 -strategia kytketään yhteen vuoteen 2030 ulottuvan toimintaohjelman kanssa ⁽⁵⁸⁾. Talouskasvu ja kilpailukyky ovat olennaisia tekijöitä, ja siksi epätasa-arvon ja köyhyyden vähentämiseen tarvitaan makrotaloudsopolitiikkaa, joka auttaa luomaan kelvollisia työpaikkoja.

4.3 ETSK on aiemmin todennut, että mitä pidempään nykyinen, lähinnä menoleikkauksiin tähtäävä säästöpolitiikka jatkuu ilman riittäviä toimenpiteitä kasvun, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja yhteisvastuun aikaansaamiseksi, sitä selvemmäksi käy, että kasvavat sosiaaliset erot vaarantavat Euroopan taloudellisen yhdentymisen ja vaurauden ⁽⁵⁹⁾. ETSK kehottaa uusiin ponnistuksiin sosiaalisen investoimisen käsitteen edistämiseksi kaikilla asiaankuuluvilla politiikanaloilla ⁽⁶⁰⁾. ETSK:n mielestä on syytä pohtia tarkemmin, miten "Junckerin suunnitelma 2" yhdistetään sosiaalisten investointien paketin tavoitteisiin. Lisäksi se on toivonut Euroopan sosiaalista investointisopimusta ⁽⁶¹⁾, jolla tuettaisiin sosiaalisia uudistuksia ja sosiaalisia investointeja ja autettaisiin saamaan aikaan uutta taloudellista, sosiaalista ja alueellista lähentymistä.

4.4 ETSK suhtautui myönteisesti komission esittämään sosiaalialan investointipakettiin, joka merkitsi samalla lähestymistavan muutosta ja siten voimakkaampaa keskittymistä sosiaalisiin investointeihin, joita ei nähdä kustannustekijänä vaan Euroopan kasvuun ja työllisyyteen kohdistuvina investointeina ⁽⁶²⁾. ETSK pitää valitettavana, ettei näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ole tehty enempää. Sosiaalisista investoinneista saadaan ajan mittaan taloudellista ja sosiaalista tuottoa, joka näkyy parempina työllisyysnäkyminä ja työtuloina, terveyden parantumisena, työttömyyden vähentymisenä, parempana koulutustasona, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentymisenä jne. Ne myös kohentavat yksittäisten ihmisten vaurautta ja hyvinvointia sekä piristävät taloutta osaavamman työvoiman sekä paremman tuottavuuden ja työllisyysasteen kautta. Tällaiset, etenkin kasvua vauhdittavat investoinnit auttavat myös täydentämään ihmisten osaamista ja ammattipätevyyttä, parantamaan heidän mahdollisuuksiaan yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla ja piristämään taloutta, jotta EU selviää kriisistä aiempaa vahvempaa ja kilpailukykyisempänä. Lisäksi ne varmistaisivat julkisten varojen tuloksekkaamman ja tehokkaamman käytön ja johtaisivat budjettisäästöihin keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

4.5 ETSK on ilmaissut tyytyväisyytensä siihen, että komissio tunnustaa erikseen yhteisötalouden, yhteiskunnallisten yritysten, kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten merkittävän roolin sosiaalialan investointipaketin toteuttamisessa ⁽⁶³⁾.

4.6 ETSK on jo ilmaissut, että eurooppalaisen vähimmäistulon asettaminen puitedirektiivin keinoin auttaisi torjumaan sosiaalista syrjäytymistä ja takaamaan alueellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, suojelemaan yksilön perusoikeuksia, takaamaan tasapainon taloudellisten ja sosiaalisten tavoitteiden välillä ja jakamaan vaurauden ja tulot tasapuolisesti. Se kehottaa jälleen komissiota tarkastelemaan mahdollisuuksia rahoittaa eurooppalainen vähimmäistulo ja perustaa sitä varten tarkoituksenmukainen rahasto ⁽⁶⁴⁾.

4.7 ETSK toistaa näkemyksensä, että kestäväpohjaiset, tehokkaat ja tulokselliset sosiaalisen hyvinvoinnin järjestelmät ovat keskeisen tärkeitä kaikille yhteiskunnille EU:ssa. Ne ovat elintärkeitä keinoja ylläpitää sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, solidaarisuutta ja yhteiskunnan vakautta ja tukea talouskasvua. Hyvinvointijärjestelmillä on myös tärkeä rooli automaattisina vakauttajina, kuten kriisi on osoittanut. Sosiaalipolitiikan rakenteesta ja sisällöstä päättäminen kuuluu ensisijaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaan, mutta kansallisilla ja EU-tason aloitteilla olisi pyrittävä parantamaan sosiaalisen

⁽⁵⁷⁾ EUVL C 133, 14.4.2016, s. 9.

⁽⁵⁸⁾ Katso alaviite 57.

⁽⁵⁹⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 33.

⁽⁶⁰⁾ ETSK:n panos Euroopan komission vuoden 2017 työohjelmaan, 14.7.2016.

⁽⁶¹⁾ EUVL C 271, 19.9.2013, s. 1.

⁽⁶²⁾ EUVL C 271, 19.9.2013, s. 91.

⁽⁶³⁾ Katso alaviite 62.

⁽⁶⁴⁾ EUVL C 170, 5.6.2014, s. 23. (Tämä lausunto ei saanut työnantajien ryhmän tukea, ks. <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf>.)

suojelun järjestelmien – joihin kuuluvat sosiaaliturva, sosiaaliavustukset ja sosiaalipalvelut sekä terveydenhuolto ja asumispalvelut – tehokkuutta ja tuloksia⁽⁶⁵⁾. Kuten neuvosto ja sosiaalisen suojelun komitea ovat todenneet, jäsenvaltioiden tulisi jatkaa ponnistelujaan sosiaalisen suojelun järjestelmien suorituskyvyn parantamiseksi ja varmistaa, että ne tuottavat parempia sosiaalisia tuloksia ja vaikuttavat samalla mahdollisimman myönteisesti työllisyyteen ja kasvuun⁽⁶⁶⁾.

4.8 Kansallisilla sosiaaliturvalaitoksilla ja viranomaisilla on vastuu siitä, että sosiaalipalvelut ovat kaikille suunnattuja, laadukkaita, kohtuuhintaisia ja helposti saatavilla. Valtion tulee antaa hyväksyntä näille palveluille, investoida niihin ja valvoa niiden saatavuutta. Palveluja voivat tarjota viranomaiset taikka voittoa tavoittelemattomat tai voittoa tavoittelevat tahot useissa EU:n jäsenvaltioissa jo nykyisin vallitsevan tilanteen mukaisesti. Edustavilla kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla ja etenkin työmarkkinaosapuolilla, yhteiskunnallisilla yrityksillä ja keskinäisillä yhtiöillä on tärkeä rooli, joka ulottuu sosiaaliturva-, sairausvakuutus- ja sosiaaliavustujajärjestelmien laatimiseen, toteuttamiseen, tarjoamiseen ja valvontaan. Kaikkien sidosryhmien välisellä tiiviillä yhteistyöllä voidaan myös edistää julkisten resurssien tehokkaampaa ja parempaa käyttöä sosiaalipolitiikan alalla. Tähän tulisi myös liittyä mahdollisuus hyödyntää viranomaisten ja yksityisten tahojen välisiä kumppanuusjärjestelyjä kansallisten järjestelmien erityispiirteitä kunnioittaen.

4.9 ETSK katsoo, että alan sidosryhmien välillä tarvitaan tiiviimpää ja avoimempaa vuoropuhelua, jotta sosiaalisen suojelun järjestelmistä voidaan tehdä ja muokata kestäväpohjaisempia siten, että resurssit osoitetaan ensisijaisesti tehokkaisiin, tuloksellisiin ja merkityksellisiin julkisiin investointeihin kunnioittaen täysin sosiaalisia oikeuksia ja erityisesti jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien peruseriaa ja pyrkien edistämään niitä.

4.10 Samalla kun siirrytään ”työ 4.0” -vaiheeseen on siirryttävä myös ”hyvinvointi 4.0” -vaiheeseen. Kriisi, hidas kasvu, korkea työttömyys ja ikääntyneen väestöosan kasvu yhtä aikaa työvoiman supistumisen kanssa asettavat haasteita sosiaalisen suojelun järjestelmien kestäväpohjaisuudelle ja riittävyydelle. Samaan aikaan sosiaalipalvelujen kysyntä kasvaa erityisesti väestön ikääntyessä, mutta resurssit kysyntään vastaamiseksi ovat rajalliset. Uudistukset ovatkin välttämättömiä, jotta voidaan ottaa käyttöön tuloksellisia ja taloudellisesti tehokkaita sosiaalisen suojelun järjestelmiä, sosiaalipoliittisia toimenpiteitä ja sosiaalipalveluja. Pilarin ei pitäisi tyytyä vain tarjoamaan vastauksia työelämässä tapahtuviin muutoksiin vaan sen tavoitteena tulisi myös olla jäsenvaltioiden tukeminen tarkoituksenmukaisten ratkaisujen löytämisessä suuriin haasteisiin, jotka koskevat hyvinvointipalveluja, sosiaalipoliittikkaa ja sosiaalipalveluja. Keskeisinä tavoitteina tulisi olla niiden laadun, kestäväpohjaisuuden, saatavuuden, kohtuuhintaisuuden ja riittävyyden turvaaminen kaikille niille, jotka ovat näistä palveluista riippuvaisia, tarkoituksenmukaisten sääntelykehysten ja toimintapoliittikkojen avulla.

4.11 ETSK toteaa myös, että julkiseen talousarvioon kohdistuva jatkuva paine, väestörakenteen ja yhteiskunnan muutokset sekä uudet sosiaaliset haasteet ovat johtaneet monissa jäsenvaltioissa uusiin ja innovatiivisiin etuuksien ja palvelujen rahoittamis- ja toteuttamistapoihin. Tätä ilmiötä, jota kutsutaan sosiaalseksi innovoinniksi, ajaa tarve vastata täyttämättömiin sosiaalisiin tarpeisiin. Se täydentää valtion tarjoamia perinteisiä hyvinvointipalveluja aktiivomalla monenlaisia sosiaalisia ja taloudellisia toimijoita ja rahoitusvaroja yhteistyöhön paikallisviranomaisien kanssa. Se ei kuitenkaan saa korvata valtion vastuuta ja roolia ja julkisia osatekijöitä, joihin perustuu EU:ssa asuvien ihmisten yleinen pääsy laadukkaiden, kohtuuhintaisten, kestäväpohjaisten ja saatavilla olevien palvelujen piiriin kansallisten käytäntöjen mukaisesti. Sosiaalinen innovointi luo sosiaalista pääomaa ja vahvistaa paikallisyhteisöjen roolia. On suositeltavaa, että Euroopan komissio ja jäsenvaltiot varmistavat, että tärkeimpiä välineitä, kuten julkisia hankintoja ja Euroopan rakenne- ja investointirahastoja, käytetään tehokkaasti sosiaalisen innovoinnin ja yhteisötalouden yritysten tukemiseen.

4.12 ETSK on moneen otteeseen korostanut yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten erityistä ja tärkeää roolia taloudellisten ja sosiaalisten ratkaisujen tarjoamisessa⁽⁶⁷⁾. Yhteisötalous on keskeinen osa Euroopan sosiaalista mallia, ja se edistää suoraan sosiaalista ja taloudellista yhteenkuuluvuutta ja murrosta, oikeudenmukaisempaa tulon- ja varallisuudenjakoa ja aktiivista kansalaisuutta. ETSK on hiljattain kehottanut laatimaan yhteisötaloutta koskevan EU:n toimintasuunnitelman⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁵⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet muun muassa Bulgariassa, Espanjassa, Irlannissa ja Romaniassa.

⁽⁶⁶⁾ Vuonna 2015 annetut neuvoston päätelmät työ- ja sosiaalipoliittisesta ohjausjärjestelmästä osallistavassa Euroopassa (neuvoston asiakirja 14129/15) ja sosiaalisen suojelun komitea: Sosiaalisen suojelun kehityksen seurantaväline – Sosiaalisen suojelun komitean raportti keskeisistä sosiaalisista haasteista ja viesteistä (neuvoston asiakirja 12606/16).

⁽⁶⁷⁾ Ks. esim. EYVL C 117, 26.4.2000, s. 52; EUVL C 318, 23.12.2009, s. 22; EUVL C 229, 31.7.2012, s. 44; EUVL C 458, 19.12.2014, s. 14; yhteiskunnallisen yrittäjyyden hanke. Yhteisötalouden merkittävä rooli nousi esiin myös useissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa muun muassa Bulgariassa, Espanjassa, Italiassa, Liettuaissa, Portugalissa ja Virossa.

⁽⁶⁸⁾ ETSK:n panos Euroopan komission vuoden 2017 työohjelmaan, 15.6.2016.

4.13 Pilarin yleisenä tavoitteena tulisi EU:n toimivaltuuksien rajoissa olla yhteisen viitekehyksen tarjoaminen, jotta voidaan vertailla ja seurata tarvittavia kansallisia lainsäädännöllisiä ja poliittisia puitteita, joilla turvataan oikeus korkealaatuiseen palveluun, etenkin sosiaaliturvaetuuksiin ⁽⁶⁹⁾, sekä varmistetaan sosiaalipalvelujen tarjonta, kohtuuhintaisuus ja saatavuus sekä niiden kestäväpohjaisuus ja tehokkuus. Tämän tulisi koskea kaikkia sosiaaliturvan osa-alueita ⁽⁷⁰⁾ sekä muita sosiaalipalveluja (sosiaalista suojelua).

4.14 Samansuuntaisesti pilarin tavoitteena tulisi olla tarvittavien kannustinten luominen jäsenvaltioille, jotta ne turvaisivat kansallisten perusteiden nojalla myönnettyjen etuuksien siirrettävyyden ja sitä kautta vapaan liikkuvuuden. Tällainen tunnustaminen voisi mahdollistaa yksilöllisemmän tuen kullekin henkilölle työ- ja yksityiselämän järjestämistä varten. Se tarjoaisi kunnioittavampia ja joustavampia keinoja ottaa huomioon kunkin EU:n kansalaisen yksilöllinen elinkaari ja helpottaa erityisesti siirtymistä työmarkkinoille ja pois työmarkkinoilta.

4.15 Lisäksi pilarissa tulisi asettaa peruspalvelujen tarjontaa koskevia viitearvoja. Jäsenvaltioiden tulisi laatia täytäntöönpanostrategiat ottaen huomioon kunkin maan erityiset sosioekonomiset ja finanssipoliittiset olosuhteet. Viitearvojen ei tulisi rajoittaa pelkästään palvelujen saatavuuteen, vaan niillä tulisi edistää pöytäkirjassa N:o 26 vahvistettujen olennaisten periaatteiden (yleinen saatavuus, laatu, turvallisuus, kohtuuhintaisuus, yhdenvertainen kohtelu ja käyttäjien oikeuksien edistäminen) toteutumista. Viitearvoja määritettäessä olisi käytettävä lähtökohtana vapaaehtoisia Euroopan sosiaalipalvelujen laatukehystä ja varhaiskasvatuksen ja päivähoidon eurooppalaisia laatuپuitteita.

4.16 Kaikkien yhtäläisten mahdollisuuksien periaate on kirjattu EU:n perussopimuksiin, ja se on otettava kaikilta osin ja riittävästi huomioon osallistavassa sosiaalisessa pilarissa. EU:n säännöstöön sisältyy jo nyt yhteiset vähimmäisvaatimukset, joita sovelletaan työntekijöihin kaikkialla Euroopassa, ja niiden noudattaminen tulee varmistaa. Tasa-arvo ja syrjimättömyys on turvattava miehille ja naisille ja kaikille yhteiskuntaryhmille, myös vammaisille, HLBTI-ihmisille, etnisiin ja uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluville ja muille syrjintää kohtaaville.

4.17 Eri ryhmät on saatava Euroopassa osallistumaan työelämään nykyistä enemmän, jotta pystytään vastaamaan väestön ikääntymiseen ja työikäisen väestön supistumiseen. Edistys on tarpeen tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi myös muilla elämäntiloilla työn lisäksi, mm. tavaroiden ja palvelujen saatavuudessa, koulutuksessa, asumisessa ja terveydenhuollossa. Tässä yhteydessä on toivottavaa, että keskusteluja EU:n direktiivistä, joka koskee yhdenvertaista kohtelua tavaroiden ja palvelujen saatavuudessa, jatketaan pian.

5. Järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kanssa käytyjen keskustelujen tulokset

5.1 ETSK järjesti keskustelutilaisuuksia järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kanssa kaikissa jäsenvaltioissa 2. syyskuuta ja 2. marraskuuta 2016 välisenä aikana. Keskusteluja koordinoi kolmen kyseistä maata edustavan ETSK:n jäsenen muodostama kolmikko usein yhteistyössä Euroopan komission kanssa (15 keskustelutilaisuutta) tai kansallisen talous- ja sosiaalineuvoston kanssa (7 keskustelutilaisuutta). Osallistujat edustivat hyvin laajasti työnantaja- ja ammattijärjestöjä ja muita kansalaisyhteiskunnan organisaatioita sekä vähemmässä määrin tiedemaailmaa. 28 keskustelutilaisuuteen osallistui yhteensä lähes 1 800 kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajaa.

5.2 Keskustelujen pohjana käytettiin useimmissa keskustelutilaisuuksissa taustakysymyksiä. Keskusteluissa käsiteltiin hyvin monenlaisia aiheita erilaisten kansallisten järjestelmien, painopisteiden ja tilanteiden mukaisesti. Keskustelujen jälkeen koordinoitukolmikot laativat kansalliset raportit, joihin useimmiten sisällytettiin päätelmiä ja/tai suosituksia. Suuntaa-antavat kysymykset olivat seuraavat:

- 1) Mitkä ovat mielestänne kiireellisimmät taloudelliset ja sosiaaliset haasteet EU:ssa ja maassanne? Mitä tarvitaan niihin vastaamiseksi?
- 2) Katsotteko, että sosiaalisten oikeuksien pilarille on tarvetta, ja jos on, niin miten se olisi muotoiltava, jotta sen avulla voidaan vastata keskeisiin sosiaalisiin ja taloudellisiin haasteisiin EU:ssa ja maassanne?

⁽⁶⁹⁾ Myös kun on kyse vammasta, pitkäaikaishoidosta ja lastenhoidosta.

⁽⁷⁰⁾ Terveydenhuolto ja sairausetuudet, työttömyysetuudet, vanhuusetuudet, työvammatapauksissa myönnettävät edut, perhe-etuudet, äitiysetuudet, työkyvyttömyysetuudet, perhe-eläke-etuudet.

- 3) Miten uudistettu EU:n työmarkkinastrategia voisi vastata yritysten, työntekijöiden ja työnhakijoiden jousto- ja turvallisuustarpeisiin? Miten siinä voitaisiin ottaa huomioon sellaiset tärkeät seikat kuin yhä digitaalisemmaksi muuttuvien talouksien ja työmarkkinoiden uudet realiteetit, väestön ikääntyminen ja tarve helpottaa työmarkkina-siirtymiä?
- 4) Miten voidaan varmistaa sosiaaliturvajärjestelmien kestävyys ja käytettävissä olevien resurssien priorisointi siten, että ne suunnataan tehokkaisiin, merkityksellisiin ja välttämättömiin sosiaalisiin investointeihin ja palveluihin? Mikä rooli eri toimijoilla tulisi olla?
- 5) Miten EU:n sosiaalisten oikeuksien pilari voisi tukea taloudellista ja sosiaalista lähentymistä myönteisesti kaikkialla EU:ssa?
- 6) Mitä tarvitaan yhteenkuuluvuutta edistävien yhteiskuntien tukemiseksi ja ylläpitämiseksi Euroopassa?

5.3 Jäsenkolmikon maaraporttien päätelmät/suosituksukset osoittivat, että keskustelutilaisuuksissa nousi esiin yhteisiä aiheita. Ne esitetään tiivistetysti lausunnon tässä luvussa.

5.3.1 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin soveltamisala ja muoto:

- Päätelmien/suosistusten mukaan kansalaisyhteiskunta tai ainakin osa siitä kannatti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin perustamista koskevaa aloitetta 18 jäsenvaltiossa (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK). Kahdessatoista jäsenvaltiossa (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK) todettiin, että pilarin tavoitteita, soveltamisalaa ja/tai sisältöä olisi täsmennettävä.
- Talous- ja sosiaalipolitiikan keskinäistä riippuvuutta korostettiin 13 jäsenvaltion (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK) päätelmissä. Lisäksi yhdeksässä jäsenvaltiossa (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) painotettiin kasvun tärkeyttä ja kuudessa tapauksessa (EE, ES, FI, DK, MT, SE) kilpailukykyä.
- Sosiaalisten oikeuksien pilarin tulisi 12 jäsenvaltion (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK, SE) päätelmien mukaan kattaa koko EU.
- Yhdeksän jäsenvaltion (BG, DK, EE, HR, IE, LV, LT, PL, SE) päätelmissä viitattiin sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoon / noudattamisen valvontaan tai olemassa olevan säännösten ja toimintapolitiikkojen täytäntöönpanoon / noudattamisen valvontaan. Niistä viidessä (BG, HR, IE, LV, LT) mainittiin erityisesti, että pilari olisi sisällytettävä EU-ohjausjaksomenettelyyn.
- Kahdeksan maan (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) päätelmissä nousi esiin tarve edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja torjua köyhyden, epätasa-arvon ja syrjäytymisen lisääntymistä.
- Seitsemässä jäsenvaltiossa (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) painotettiin tarvetta noudattaa toissijaisuusperiaatetta. Tässä asiassa kolme pohjoismaata (FI, SE, DK) puolusti kansallista toimivaltaa työehtosopimusneuvottelujen suhteen ja kolme jäsenvaltiota toimivallanjakoa (FI, SE, BE).
- Lähentyminen (ylöspäin tapahtuva lähentyminen, sosiaalipoliittinen lähentyminen ja/tai jäsenvaltioiden lähentyminen yleensä) mainittiin kahdeksassa jäsenvaltiossa (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK).
- Kuuden jäsenvaltion (CZ, EL, ES, HR, IE, SI) päätelmissä/suosituksissa mainittiin julkisten, yksityisten ja/tai sosiaalisten investointien tarve.

5.3.2 Päätelmissä/suosituksissa mainittuja keskeisiä asioita, jotka liittyvät Euroopan komission alustavaan luonnokseen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariksi:

- Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ratkaisevan tärkeä rooli mainittiin yhdentoista jäsenvaltion (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK) päätelmissä/suosituksissa.
- Seitsemässä jäsenvaltiossa (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI) painotettiin kansalaisvuoropuhelun merkitystä (vaikka se ei sisälly komission alustavaan luonnokseen sosiaalisten oikeuksien pilariksi).

- Kuuden jäsenvaltion (CY, DK, HR, HU, PL, SI) päätelmissä nousi esiin tarve sopeutua muutoksiin, joita aiheuttaa muun muassa digitalisoituminen.
- Tarve ottaa huomioon väestörakenteen kehityksestä seuraavat haasteet ja muutokset mainittiin kolmen maan (BG, CY, SI) päätelmissä.
- Päätelmissä/suosituksissa useimmiten mainittuja aiheita olivat integroidut sosiaali- ja -palvelut, terveydenhuolto ja sairauslainsäädäntö, eläkkeet, työttömyyslainsäädäntö, vähimmäistoimeentulo ja peruspalvelujen saatavuus (nämä sisältyvät sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa komission alustavassa luonnoksessa mainittuihin 20 periaatteeseen) sekä sosiaaliturva, sosiaaliset normit ja sosiaalisen suojelun kestävä pohjaisuus. Yksi tai useampia näistä aiheista mainittiin 22 jäsenvaltion (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK) päätelmissä.
- Työllisyys, työpaikkojen luominen ja työttömyyden (myös nuorisotyöttömyyden) torjunta mainittiin seitsemän maan (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO) päätelmissä/suosituksissa.
- Yhdentoista jäsenvaltion (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI) päätelmissä korostettiin koulutusta ja osaamista (myös työmarkkinoiden digitalisoitumisen yhteydessä).
- Kymmenen jäsenvaltion (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK) päätelmissä korostettiin tarvetta huolehtia aliedustettujen tai syrjäytyneiden ryhmien osallistumisesta työmarkkinoille, ja niistä seitsemässä (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) mainittiin tässä yhteydessä sukupuolten tasa-arvo.
- Kahdeksassa jäsenvaltiossa (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) nostettiin esiin yksi tai useampia seuraavista aiheista: työpaikkojen vakauden tarve, siirtymät, ihmisarvoinen työ ja/tai sosiaaliturva, joskus myös työmarkkinoiden digitalisoitumisen yhteydessä.
- Kolmen jäsenvaltion (DK, FI, SI) päätelmissä mainittiin se, että joustoturvan käsite auttaisi turvaamaan Euroopan sosiaalisen mallin tulevaisuuden (DK), tarve löytää tasapaino joustavuuden ja turvallisuuden välillä (FI) ja tarve ottaa huomioon joustavaa työvoimaa koskevat taloudelliset tarpeet (SI).

5.4 Päätelmät/suosituksukset paljastivat myös, että eniten erimielisyyttä herätti kysymys siitä, pitäisikö sosiaalisten oikeuksien pilarin sisältä lainsäädäntötoimenpiteitä. Osallistujat olivat erimielisiä tästä sekä maiden sisällä että välillä: työnantajien edustajat eivät (yleensä) kannattaneet ajatusta lisälainsäädännöstä, kun taas työntekijäjärjestöjen edustajat (yleensä) olivat toista mieltä.

6. Hallintotapa

6.1.1 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin sisältöä, prosesseja, konkreettisia täytäntöönpanoaloitteita, rahoitusta ja seuranta- ja eri tahojen rooleja tulee selvittää. Kysymys hallintotavasta on erittäin tärkeä perussopimusten ja myös toissijaisuusperiaatteen kunnioittamiseksi. Kansalaisilla on oikeus tietää, kuka on vastuussa mistäkin päätöksestä.

6.1.2 Kun ajatellaan asiaankuuluvia toimijoita ja niiden roolia, ETSK korostaa, että työmarkkinakysymyksissä viranomaisten sekä EU-tason ja kansallisten tasojen työmarkkinaosapuolten kumppanuus on keino vauhdittaa edistymistä kohti tavoitteita, jotka saavat laajaa kannatusta. Sosiaalisen suojelun alalla keskeisessä asemassa ovat hallitukset, valtion-/alue-/paikallisviranomaiset ja erilaiset sosiaaliturvan organisoinnista vastaavat kansalliset laitokset sekä sosiaalipalvelujen tarjoajat. Lisäksi myös työmarkkinaosapuolilla on usein rooli ja vastuutehtäviä sosiaalisen suojelun järjestelmien kehittämisessä ja toteuttamisessa ja sosiaalisten palvelujen alalla. Muilla sidosryhmillä, kuten sosiaalivirastoilla, voi olla asiantuntemusta erityisesti sosiaalivirastosten alalla, ja ne voivat olla merkittävässä asemassa ja tarjota turvaverkkoja köyhyyden uhkaaville väestöryhmille.

6.1.3 ETSK korostaa, että pilarista voi tulla myönteinen hanke Euroopalle ja kaikille ihmisille, mutta vain jos sen tulokset ovat näkyviä. Kriisiaikana pilari voi olla hyvä tilaisuus osoittaa, että EU-tasolla pystytään edelleen tarvittaessa tarjoamaan ratkaisuja tavallisten ihmisten kohtaamiin haasteisiin kunnioittaen samalla täysin toimivaltajakoa ja toissijaisuusperiaatetta. Pilarin tulisi ennen kaikkea edistää hyvinvointia noudattaen perussopimuksissa asetettua velvoitetta, jonka mukaan tavoitteena on muun muassa "täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous sekä korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja ympäristön laadun parantaminen" (EU:sta tehdyn sopimuksen 3 artikla). Lisäksi pilarin tulisi edistää työmarkkinoiden ja sosiaalisen suojelun järjestelmien toimivuutta. Samaan aikaan ETSK on huolissaan pilarin soveltamisalan epätarkasta määrittelystä. ETSK pelkää, että tämä voi aiheuttaa vielä enemmän epävarmuutta ja turhautumista, kun herätetään odotuksia, jotka eivät täyty tai joita ei voida täyttää⁽⁷¹⁾.

6.2 Sosiaaliset oikeudet kaikille

6.2.1 Komissio ehdottaa, että pilaria sovellettaisiin aluksi euroalueeseen, missä on jo aloitettu yhdentämis- ja keskittämisen prosessi kohti yhä tiiviimpää lähentymistä. Unionin perussopimusten sosiaaliset määräykset⁽⁷²⁾ koskevat kuitenkin kaikkia EU:n jäsenvaltioita. Useissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa esitettyjen kommenttien perusteella ETSK on sitä mieltä, että pilaria tulisi soveltaa kaikkiin 28:aan EU:n jäsenvaltioon.

6.2.2 ETSK on aiemmassa lausunnossaan todennut, että sosiaalisesti kestäväpohjainen makrotalouspolitiikka on ennakoedellytys vahvemmalle talouden elpymiselle ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden varmistamiselle. Myös talouden realiteettien parempi huomioon ottaminen on olennainen ennakkoehto tuottavalle työllisyydelle ja hyvin suunnitellulle sosiaalipolitiikalle, joka on oikeudenmukainen eri sukupolville, sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla. Komitea suhtautuu myönteisesti jouston käytön painottamiseen vakaus- ja kasvusopimuksen säännöissä. Komissio ottaa tässä yhteydessä huomioon tietyt julkiset investoinnit laskiessaan julkisen talouden alijäämää. Komitea pitää sitä kuitenkin rajoitettuna ja osittaisena toimenpiteenä⁽⁷³⁾.

6.3 EU-ohjausjakso

6.3.1 Pilarin täytäntöönpanon ja seurannan tärkeimmiksi välineiksi olisi otettava EU-ohjausjakso ja kansalliset uudistusohjelmat – joita sovelletaan yhtä lailla euroalueen ulkopuolisiin maihin. Kun kuitenkin otetaan huomioon täydentävät makrotalouden seurantamekanismit, joita sovelletaan EU-ohjausjakson puitteissa euroalueen maihin, on mahdollista, että euroalueen maat kehittävät täydentäviä asioita koskevia viitearvoja kansallisten uudistusten tueksi. Pilarin ja EU-ohjausjakson välinen yhteys nostettiin esiin monissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa⁽⁷⁴⁾.

6.3.2 ETSK huomauttaa, että erät viime vuosien talouden ohjausjärjestelmän talouspoliittiset tavoitteet on mukautettava paremmin EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisiin EU:n sosiaalipoliittisiin tavoitteisiin⁽⁷⁵⁾. Kaikista talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson toimenpiteistä on – horisontaalisen sosiaalilausekkeen⁽⁷⁶⁾ mukaisesti – tehtävä sosiaalisten vaikutusten arviointi. Kyseiset tulokset tulisi julkaista ja niistä tulisi keskustella sekä kansallisella että EU:n tasolla⁽⁷⁷⁾.

6.3.3 ETSK on aikaisemmin todennut, että työllisyyttä koskeville ja sosiaalisille tavoitteille olisi annettava EU-ohjausjaksossa sama asema kuin makrotaloudellisille näkökohdille⁽⁷⁸⁾. Komitea on myös suosittanut, että käytetään vertailukelpoisia, yhteisiä indikaattoreita mm. köyhyys- ja epätasa-arvotilanteen kartoittamiseksi ja velvoitetaan toteuttamaan kaikista kansallisissa uudistusohjelmissa ja maakohtaisissa suosituksissa esitetyistä uudistuksista sosiaalisten vaikutusten arviointi⁽⁷⁹⁾.

6.3.4 ETSK kehottaa tasapainottamaan EU-ohjausjakson uudelleen siten, että olemassa oleva työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen tärkeimpien indikaattoreiden tulostaulu otetaan huomioon muotoiltaessa maakohtaisia suosituksia.

⁽⁷¹⁾ Monissa jäsenvaltioissa mainittiin selkeyden puute, ja erät kansalaisyhteiskunnan edustajat totesivat pelkäävänsä, että se voi aiheuttaa bumerangiefektin. Jos luodaan odotuksia, joita ei lopulta täytetäkään, tämä voi johtaa epäluottamuksen ja turhautumisen lisääntymiseen entisestään.

⁽⁷²⁾ EU:sta tehdyn sopimuksen 3 artikla, EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 9 artikla, EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen X osasto ja perusoikeuskirja.

⁽⁷³⁾ EUVL C 268, 14.8.2015, s. 33.

⁽⁷⁴⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet Alankomaissa, Bulgariassa, Italiassa, Itävallassa ja Romaniassa.

⁽⁷⁵⁾ Katso alaviite 59.

⁽⁷⁶⁾ EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 9 artikla.

⁽⁷⁷⁾ Katso alaviite 57.

⁽⁷⁸⁾ Katso alaviite 61.

⁽⁷⁹⁾ Katso alaviite 57.

6.3.5 Tavoitetta, jonka mukaan lähentymistä kohti parempia työ- ja elinoloja olisi lisättävä, tulisi edistää erityisin alatavoittein, joissa otetaan huomioon Eurooppa 2020 -strategia ja kestävä kehityksen tavoitteet ja joilla ohjataan talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikan koordinoitua.

6.4 Taloudellinen ja sosiaalinen ohjausjärjestelmä

6.4.1 ETSK on hyvin huolissaan EU:n vakaudesta, koska välttämättömät uudistukset – liittyi niihin perussopimusten muutoksia tai ei – toteutetaan aina vasta viime hetkellä suuren paineen alaisena. EU:n sosiaalista, poliittista ja taloudellista yhteenkuuluvuutta on jälleen vahvistettava ja johdonmukaista talous- ja rahapoliittista yhdyntymistä jatkettava, sillä näin luodaan perusta toimivalle talous- ja rahaliitolle. Onkin ehdottoman välttämätöntä keskustella vakavasti vankkaperustaisen rakenteen luomisesta talous- ja rahaliitolle. Tämä edellyttää yhteisymmärrystä taloudellisista ja sosiaalisista tavoitteista sekä yhteisesti sovittua hallintotapaa ⁽⁸⁰⁾.

6.4.2 Sosiaalista, poliittista ja taloudellista yhteenkuuluvuutta on tiivistettävä, jotta talous- ja rahaliitto sietäisi paremmin häiriöitä. ETSK korostaa, että talous- ja rahaliiton kansantalouksien erot on otettava paremmin huomioon ja että kyseisissä maissa on toteutettava tasapainoisia rakenneuudistuksia rahaliiton vaatimusten mukaisesti samalla kansalliset vaatimukset huomioon ottaen, jotta varmistetaan tarvittava yhdenmukaisuus.

6.4.3 ETSK on jo ehdottanut, miten talous- ja rahaliitto voitaisiin suunnitella nykyistä paremmin, ja on esittänyt ehdotuksia sen demokraattisen ja sosiaalisen rakenteen parantamiseksi mahdollisimman pian yhteisömenetelmän puitteissa. Tämä lujittaisi demokraattista kestävyä ja täyttäisi perussopimuksista seuraavat sosiaaliset velvoitteet ⁽⁸¹⁾.

6.4.4 Talous- ja rahaliiton taloudellinen tehokkuus on keskeisen tärkeää. ETSK on todennut tässä yhteydessä aiemmin, että jäsenvaltioiden hallituksilla on suuri vastuu talous- ja rahaliiton demokraattisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kehittämisen suhteen. Sama koskee myös kansallisen ja Euroopan tason työmarkkinaosapuolia, joille talous- ja rahaliitto muodostaa yleiset puitteet niiden erilaisille palkanmuodostusjärjestelmille ja työmarkkina- ja sosiaalipolitiikan muotoilulle. Talous- ja yhteiskuntaelämän sidosryhminä niillä on ratkaiseva rooli talous- ja rahaliiton yhteisen vakaustavoitteen noudattamisessa ⁽⁸²⁾. Talous- ja rahaliiton hallintoa voidaan parantaa ottamalla mukaan työmarkkinaosapuolet. Niiden näkemykset työmarkkinoiden organisoimisesta ja sosiaalipolitiikasta tulisi myös ottaa huomioon keskusteltaessa talous- ja rahaliiton tulevaisuudesta ⁽⁸³⁾. Tiiviimpi ja järjestelmällinen vuoropuhelu kansalaisyhteiskunnan kanssa auttaisi myös parantamaan demokraattista kestävyä ja hallintotapaa.

6.4.5 ETSK katsoo, että sitkeiden epätasapainotilojen korjaaminen ja uskon ja luottamuksen lujittaminen kaikkialla Euroopassa edellyttävät nykyistä tehokkaampaa ja demokraattisempaa talouden ohjausta ja hallintaa etenkin euroalueella ⁽⁸⁴⁾.

6.5 Olemassa olevan sosiaalisen säännösten noudattamisen varmistaminen ja uudistettu sitoutuminen siihen

6.5.1 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin avulla pitäisi edistää EU:n primaarioikeuteen ja johdettuun oikeuteen perustuvan olemassa olevan sosiaalisen lainsäädännön noudattamisen valvontaa liittyen työtä koskeviin ja sosiaalisiin oikeuksiin, erityisesti sosiaaliseen suojeluun ja tehokkaaseen valvontaan muun muassa työsuojelutarkastusten avulla, ja oikeuteen tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja oikeussuojan toteutumiseen. Jäsenvaltioiden ratifioimia kansainvälisesti sitovia EU:n kansalaisten oikeuksien lähteitä tulisi kunnioittaa täysimääräisesti.

6.5.2 ETSK katsoo, että pilari tarjoaa tilaisuuden uudistaa sitoutuminen olemassa olevaan sosiaaliseen säännöstöön. Lisäksi pilarin kehittäelyprosessi tarjoaa mahdollisuuden arvioida, mikä toimii ja mikä ei toimi, mitä puuttuu ja mitä olisi parannettava EU:n ja jäsenvaltioiden lähestymistavassa, jotta saataisiin uutta pontta sosiaaliselle ja taloudelliselle lähentymiselle, kestäväälle kasvulle ja työpaikkojen luomiselle EU:hun.

⁽⁸⁰⁾ Katso alaviite 59.

⁽⁸¹⁾ EUVL C 332, 8.10.2015 s. 8 ja EUVL C 13, 15.1.2016, s. 33.

⁽⁸²⁾ Katso alaviite 59.

⁽⁸³⁾ Ks. esim. In-depth employment analysis.

⁽⁸⁴⁾ EUVL C 332, 8.10.2015, s. 8.

6.6 Resursseja Euroopan sosiaalista vakauttamista varten

6.6.1 Euroopan strategisten investointien rahastolla ja Euroopan rakenne- ja investointirahastoilla on tarkoitus olla keskeinen rooli työpaikkojen ja kasvun luomisessa ja alueellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. ETSK katsoo, että varojen käytön tehokkuutta ja tuloksellisuutta tulee parantaa ja että EU:n tulisi asettaa etusijalle korkealaatuiseen sosiaaliseen infrastruktuuriin ja sosiaalipalveluihin kohdistuvat pitkäkestoiset investoinnit myös Euroopan strategisten investointien rahaston ja Euroopan investointipankin kautta. Tämä olisi sidottava pilarin täytäntöönpanoon.

6.6.2 ETSK on esittänyt erilaisia vaihtoehtoja ja ehdotuksia vakaus- ja kasvusopimuksen asettamisessa rajoissa. Yksi voisi olla "kultainen" tai itse asiassa "hopeinen" sääntö⁽⁸⁵⁾: jäsenvaltioiden julkiset investoinnit, sosiaaliala mukaan luettuna, lisättäisiin EU:n julkisiin investointeihin yhteisesti sovittujen parametrien mukaisesti. Yhdistettynä asianmukaisiin rakenneuudistuksiin se edistäisi yksityisiä investointeja⁽⁸⁶⁾.

6.6.3 ETSK katsoo, että monivuotisen rahoituskehyksen talousarvioiden ja tarkistusten puitteissa – kuten komissio on jo todennut – 25 prosenttia Euroopan rakenne- ja investointirahastoista ja nimenomaan Euroopan sosiaalirahastosta ja Euroopan aluekehitysrahastosta olisi käytettävä sosiaali-, terveys-, koulutus- ja asumispalveluihin ja -toimenpiteisiin kohdistuvien sosiaalisten investointien edistämiseen. Lisäksi osa Euroopan sosiaalirahaston varoista olisi varattava EU:n tasolla työmarkkinaosapuolten valmiuksien kehittämiseen kohdistettavaksi rahoitukseksi. Euroopan komission tulisi antaa jäsenvaltioille ohjeita siitä, miten sosiaalisia investointeja voidaan edistää käytännössä ja miten voidaan seurata hankkeiden laatua ja tehokkuutta.

6.6.4 ETSK nosti vuonna 2014 esiin epäsymmetristen šokkien tapauksessa käytettävän uudelleenjakomekanismin⁽⁸⁷⁾ ja totesi, että unioni ja etenkin euroalue ei voi sivuuttaa nykyisten talouspolitiikkojen sosiaalisia seurauksia ja sysätä niitä yksinomaan valtioiden vastuulle. Se korosti tarvetta nähdä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen määrärahat investointeina tulevaisuuteen⁽⁸⁸⁾. Muutamissa kansallisissa keskustelutilaisuuksissa pohdittiin, olisiko EU-tason työttömyysvakuutus tai sopeutusrahasto tarpeen ja toteutettavissa⁽⁸⁹⁾. Keskustelut osoittivat, että näkemykset asiasta vaihtelevat suuresti ja että keskustelua on jatkettava⁽⁹⁰⁾.

6.7 Maailmanlaajuisten strategioiden ja EU:n strategioiden välinen yhteys

6.7.1 Pilaria koskevassa pohdintatyössä on myös otettava tarvittaessa huomioon maailmanlaajuinen ulottuvuus. ILO:n, Euroopan neuvoston, OECD:n ja IMF:n viimeisimmät keskustelut ovat keskeisen tärkeitä etenkin siksi, että niissä on osoitettu, että epätasa-arvo vaikuttaa haitallisesti kasvun pysyvyyteen ja että uudelleenjako ei hidasta kasvua. Pohdintatyössä olisi myös tunnustettava, että Euroopan sosiaalisen mallin kestäväpohjaisuus on sidoksissa Euroopan globaalin kilpailukykyyn parantamiseen.

6.7.2 Kaikki Yhdistyneiden kansakuntien jäsenmaat hyväksyivät vuonna 2015 kestävän kehityksen toimintaohjelman 2030. Näiden tavoitteiden saavuttaminen on sellaisenaan velvoittavaa Euroopan unionin jäsenvaltioille. ETSK uskoo, että pilari voisi tukea merkittävästi vuoteen 2030 ulottuvaa kestävän kehityksen toimintaohjelmaa ja erityisesti tavoitteita 1 (ei köyhyyttä), 3 (terveyttä ja hyvinvointia), 5 (sukupuolten tasa-arvo) ja 8 (ihmisarvoista työtä ja talouskasvua).

6.8 Selkeä yleinen strategia paremman tulevaisuuden turvaamiseksi Euroopalle

6.8.1 ETSK kehottaa komissiota esittämään selkeän ja johdonmukaisen strategian pilaria varten. ETSK kannattaa työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean kantaa: "Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin olisi perustuttava olemassa oleviin välineisiin ja parannettava niitä, mukaan lukien Euroopan työllisyysstrategia sekä sosiaaliturvan ja sosiaalisen osallisuuden alan avoin koordinoitimenetelmä; tältä pohjalta sosiaalisen suojelun pilarin tulisi toimia tiennäyttäjänä ylöspäin suuntautuvalla lähentymisprosessille työllisyyteen liittyvien ja sosiaalisten tulosten osalta kansallisia

⁽⁸⁵⁾ Katso alaviite 73.

⁽⁸⁶⁾ EUVL C 451, 16.12.2014, s. 10, joustavuuden lisäämisestä vakaus- ja kasvusopimukseen, kun on kyse eräistä "julkisista investoinneista".

⁽⁸⁷⁾ Katso alaviite 86.

⁽⁸⁸⁾ EUVL C 327, 12.11.2013, s. 58, EUVL C 271, 19.9.2013, s. 1.

⁽⁸⁹⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet muun muassa Ranskassa ja Suomessa.

⁽⁹⁰⁾ Katso alaviite 59.

toimivaltuuksia kunnioittaen”⁽⁹¹⁾. Osana tätä prosessia voitaisiin määrittää uusia tarkoituksenmukaisia vertailuarvoja muutamille tärkeimmille työmarkkinoihin liittyville ja sosiaalisille haasteille edistyksen arvioimiseksi. Tällaisen yhteistyökehyksen luominen auttaisi jäsenvaltioita saavuttamaan myönteisiä tuloksia uudistusten kautta⁽⁹²⁾ ja lisäisi osaltaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

6.8.2 Selkeistä riskeistä huolimatta ETSK uskoo, että EU pystyy muuntumaan paremmaksi, demokraattisemmaksi ja sosiaalisemmaksi unioniksi. ETSK tekee kaiken tarvittavan jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla käytävien keskustelujen tukemiseksi, jotta kansalaiset saadaan mukaan Euroopan paremman tulevaisuuden edistämiseen. Oikeudenmukainen globalisaatio, joka tarjoaa hyvän elämän, riittävästi työllistymismahdollisuuksia ja oikeudenmukaiset työehdot kaikille, on mahdollinen vain, jos EU säilyttää yhtenäisyytensä ja toimintakykynsä. Sosiaalisen mallinsa säilyttämiseksi Euroopan täytyy pystyä mukautumaan muuttuviin realiteetteihin, jotta kaikille voidaan tarjota mahdollisimman hyvät lähtökohdat. Tämä on vaihtoehtomme protektionismille, nationalismille ja populismille.

Bryssel 25. tammikuuta 2017.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽⁹¹⁾ Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean yhteinen lausunto Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista, asiakirja 12605/16, vahvistettu työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa 13. lokakuuta 2016.

⁽⁹²⁾ Kansalliset keskustelutilaisuudet muun muassa Romaniassa.